(<u>इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद</u>)

[१९९६] ३ एस.सी.आर.२९८

गुरनाम सिंग आणि इतर.

- वि.-

दी सब-डिव्हिजिनल ऑफिसर (सिव्हील) कैथल अँड अदर्स.

१२ मार्च १९९६

[न्या. के. रामास्वामी आणि न्या. के. वेंकटस्वामी]

पंजाब कॉमन लँड्झ (नियमन) कायदा, 1961: कलम 7 आणि 13-ब.

पंजाब कॉमन लँड्झ (नियमन) नियमः नियम 19 आणि 20.

भाडेकरू आणि जमीन कायदे - ग्राम पंचायत - शामलात देह जमीन - अनधिकृत राहणारा - - ची बेदखली - 1975 च्या 20 वर्षांपूर्वीपासून भाडेकरू म्हणून जमीन अपीलकर्त्यांच्या ताब्यात - 1975 मधील भाडेपट्टीची मुदत समाप्ति - नव्याने भाडेपट्टी मंजूर नाही - उच्च न्यायालयाने असे म्हटले की सहाय्यक जिल्हाधिकारी प्रथम श्रेणी यांना अपीलकर्त्यांना बेदखल करण्याचा अधिकार आहे आणि नियम 20 अंतर्गत जारी केलेली नोटीस वैध आहे - अपील - म्हंटले अपीलकर्ता भाडेपट्टीची मुदत संपल्यानंतर अनधिकृत कब्ज्यात असल्याने, त्यांनी ताब्यात राहण्याचा इतर कोणताही कायदेशीर अधिकार दर्शविल्याशिवाय त्यांना बेदखल केले जाऊ शकते -नियम 19 हा अधिकारबाह्य नाही.

दिवाणी अपील अधिकारिता : 1979 चे दिवाणी अपील क्र. 3200.

1975 च्या सी.डब्ल्यू.पी. क्रमांक 5747 मधील पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 18.9.79 च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यांसाठी पी. पी. जुनेजा.

उत्तरवादींसाठी आर.पी.शर्मा, (एन. पी.).

न्यायालयाचा पुढील आदेश देण्यात आलाः

पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने 11 जून 1979 रोजी रिट याचिका क्र. 1944/79 मध्ये दिलेल्या आदेशावरून विशेष परवानगीद्वारे हे अपील केले आहे.

मान्य केलेली तथ्ये अशी आहेत की अपीलकर्त्यांनी 1975 च्या 20 वर्षांपूर्वी भाडेकरू म्हणून संबंधित जमिनी ताब्यात घेतली होती आणि भाडेपट्टीची मुदत 1975 मध्ये संपली होती. त्यानंतर, अपीलकर्त्यांना कोणतीही नवीन भाडेपट्टी देण्यात आली नाही. या 'शामलात देह' जमिनी ग्रामपंचायत च्या निहित आहेत यात वाद नाही. उच्च न्यायालयाने आपल्या पूर्वीच्या निर्णयावर भर देत असे म्हटले आहे की, पंजाब कॉमन लँड्ज (नियमन) कायदा, 1961 च्या कलम 7 अंतर्गत, नियमांच्या नियम 19 आणि 20 सह वाचन करताना, सहाय्यक जिल्हाधिकारी, प्रथम श्रेणी यांना अपीलकर्त्यांना बेदखल करण्याचा अधिकार देण्यात आला आहे आणि नियम 20 अंतर्गत जारी केलेली नोटीस अवैध असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही. म्हणून, विशेष पर्वांगीद्वारे हे अपील.

श्री. पी. पी.जुनेजा, अपीलकर्त्यांचे विद्वान वकील, यांनी असा युक्तिवाद केला की नियम 19 कायद्याने विधिदुष्ट आहे कारण कायद्यात अनधिकृत राहणारा कोण आहे याची व्याख्या केलेली नाही; की नियम 19 अनधिकृत राहणारा निर्दिष्ट करू शकत नाही; आणि म्हणूनच, तो नियम बनवण्याच्या अधिकाराच्या पलीकडे आहे. आम्हाला युक्तिवादात कोणतेही बळ आढळले नाही.

नियम 19 तपशीलवार असे नमूद करतोः

"19. कायद्याच्या कलम 7 च्या उद्देशाने, एखादी व्यक्ती शामलात देह येथील कोणत्याही जमिनीवर अनधिकृत कब्जा केलेली असल्याचे मानले जाईलः

(अ) जेथे त्याने, कायदा सुरू होण्यापूर्वी किंवा नंतर, पंचायतीने नियत वाटप, भाडेपट्टा किंवा अनुदान अंतर्गत आणि च्या अनुसार, च्या अन्यथा त्याचा ताबा घेतला असेल; किंवा

(ब) जेथे, तो वाटपग्राही, भाडेकरू किंवा अनुदानग्राही असल्याने, त्याचे वाटप, भाडेपट्टी किंवा अनुदान निश्चित करण्याच्या किंवा रद्द करण्याच्या कारणास्तव, त्यात समाविष्ट असलेल्या अटींनुसार, कायदा सुरू होण्यापूर्वी किंवा नंतर, त्याला शामलात देह येथे अशी जमीन ताब्यात घेण्याचा किंवा धारण करण्याचा हक्क संपुष्टात आला आहे; किंवा

(क) जेथे शामलात देह येथील कोणत्याही जमिनीवर कब्जा करण्यास अधिकृत असलेली कोणतीही व्यक्ती, कायदा सुरू होण्यापूर्वी किंवा नंतर :

(i) पंचायत किंवा अशा उप-भाडेपट्टीला परवानगी देण्यास सक्षम असलेल्या इतर कोणत्याही प्राधिकरणाच्या परवानगीशिवाय वाटप, भाडेपट्टी किंवा अनुदानाच्या अटींचे उल्लंघन करून, शामलात देह मधील अशा जमिनीचा संपूर्ण किंवा कोणताही भाग पोटभाडेपट्याने देते ; किंवा

(ii) व्यक्त केलेल्या किंवा गर्भित असलेल्या कोणत्याही अटींचे ज्या अंतर्गत त्याला शामलात देह मधील अशा जमिनीवर कब्जा करण्याचा अधिकार आहे अश्या अटींचे अन्यथा उल्लंघन करून कार्य करते .

स्पष्टीकरणः
खंड (अ) च्या उद्देशांसाठी, एखादी व्यक्ती केवळ त्याने कोणतेही भाडे भरले आहे या वस्तुस्थितीमुळे, वाटपग्राही, भाडेकरू किंवा अनुदानग्राही म्हणून ताबा घेतल्याचे मानले जाणार नाही.

नियम 20 खालीलप्रमाणे प्रक्रिया निर्दिष्ट करतोः

"20. बेदखल करण्याच्या आदेशाच्या विरोधात कारण दर्शविण्यासाठी नोटीस जारी करणे.

(कलम 7 आणि 15 (2) (के)-(1). कोणत्याही व्यक्तीने त्याच्या अधिकारक्षेत्रात असलेल्या शामलात देह येथील जमिनीवर अनधिकृत कब्जा केला आहे किंवा त्यात स्वारस्य असल्याचा दावा केला आहे असे जर प्रथम श्रेणीच्या सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांचे मत असेल आणि त्यांना बेदखल केले पाहिजे, तर ते पुढे दिलेल्या पद्धतीने लेखी नोटीस देतील आणि सर्व संबंधित व्यक्तींना बेदखल करण्याचा आदेश का दिला जाऊ नये याचे कारण दर्शविण्यासाठी आवाहन करतील.

(2) ही सूचना -
(अ) बेदखल करण्याचा आदेश कोणत्या कारणांवर प्रस्तावित आहे ते निर्दिष्ट करेल; आणि
(ब) संबंधित सर्व व्यक्तींना, म्हणजे शामलात देह च्या कब्ज्यात असलेल्या किंवा असणाऱ्या किंवा स्वारस्य असल्याचा किंवा असण्याचा दावा करणाऱ्या सर्व व्यक्तींना, प्रस्तावित आदेश नोटीस च्या विरोधात ते जारी करण्याच्या तारखेपासून दहा दिवसांपेक्षा कमी नसल्याच्या तारखेवर कारण दर्शविणे आवश्यक राहील.

(3) सहाय्यक जिल्हाधिकारी पंचायत घराबाहेर किंवा पंचायतीने कार्यालय म्हणून वापरलेल्या इतर कोणत्याही इमारतीबाहेर आणि शामलात देह येथील जमीन असलेल्या मालमत्तेच्या काही ठळक ठिकाणी नोटीस लावतील, ज्यानंतर ती नोटीस सर्व संबंधित व्यक्तींना योग्य प्रकारे देण्यात आली असल्याचे मानले जाईल.

(4) शामलात देह येथील जमिनीवर कोणत्याही व्यक्तीचा कब्जा आहे हे सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांना माहीत असेल किंवा त्यांच्याकडे असे मानण्याची कारणे असतील, तर उपनियम (3) च्या तरतुदींवर पूर्वग्रह न ठेवता तो अशा प्रत्येक व्यक्तीला नोटीसची प्रत टपालाने पाठवू शकतो किंवा ती त्या व्यक्तीला सुपूर्त करू शकतो किंवा देऊ शकतो.

कलम 7 आणि 13-ब खालीलप्रमाणे आहेतः

“7. (1) गावात अधिकारिता असलेला प्रथम श्रेणीचा सहाय्यक जिल्हाधिकारी, एकतर स्वतःहून किंवा पंचायत किंवा गावातील रहिवासी किंवा गट विकास आणि पंचायत अधिकारी किंवा सामाजिक शिक्षण आणि पंचायत अधिकारी गट विकास आणि पंचायत अधिकारी यांनी त्याला केलेल्या अर्जाच्या आधारे, त्याला योग्य वाटेल अशी संक्षिप्त चौकशी केल्यानंतर आणि विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार, गावाच्या शामलात देह येथील जमीन किंवा इतर स्थावर संपत्ति चुकीच्या किंवा अनधिकृत ताबा असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला काढून टाकू शकतो, जे या कायद्याअंतर्गत पंचायतेला निहित किंवा निहित केलेले आहे आणि पंचायतकडे त्याचा ताबा आहे आणि असे करण्यासाठी प्रथम श्रेणीचा सहाय्यक जिल्हाधिकारी पंजाब भाडेकरू कायदा, 1887 अंतर्गत जमिनीच्या ताब्यासाठी ची डिक्रीच्या अंबलबजावणी करण्याकरिता असलेले महसूल न्यायालयाच्या अधिकारांचा वापर करू शकतो.

(2) प्रथम श्रेणीचा हा सहाय्यक जिल्हाधिकारी, लेखी आदेशाद्वारे, कोणत्याही व्यक्तीला, त्याच्या चुकीच्या किंवा अनधिकृत ताब्यात असलेल्या जमीन किंवा इतर स्थावर संपत्ति संदर्भात, जमीन किंवा इतर स्थावर मालमत्तेतून मिळणाऱ्या लाभाचा विचार करून, प्रति हेक्टर सहाशे रुपये पेक्षा कमी नसणाऱ्या आणि दोन हजार पाचशे रुपयांपेक्षा जास्त नसणाऱ्या दराने, दर वर्षी दंड भरण्यास सांगेल. जर आदेशाच्या तारखेपासून तीस दिवसांच्या कालावधीत दंड भरला गेला नाही, तर तो जमीन महसूल थकबाकी म्हणून वसूल केला जाईल.

(3) कोणत्याही व्यक्तीने अशा आदेशाच्या तारखेपासून दहा दिवसांच्या आत उपकलम (1) अंतर्गत पारित केलेल्या बेदखल करण्याच्या आदेशाचे पालन करण्यास नकार दिल्यास किंवा अयशस्वी झाल्यास, प्रथम श्रेणीचा सहाय्यक जिल्हाधिकारी ताबा पंचायतला देण्यासाठी आवश्यक असलेल्या पोलिस दलासह अशा बळाचा वापर करू शकतो.

(4) प्रथम श्रेणीच्या सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांच्या आदेशामुळे व्यथित झालेली कोणतीही व्यक्ती आदेशाच्या तारखेपासून तीस दिवसांच्या कालावधीत, विहित केलेल्या स्वरूपात आणि पद्धतीने जिल्हाधिकारी यांच्याकडे अपील करू शकते.

"13- ब. कलम 2 च्या खंड (जी) अंतर्गत शामलात देह मधून वगळल्याच्या कारणावरून किंवा कलम 4 च्या उपकलम (3) मध्ये नमूद केलेल्या कारणांपैकी कोणत्याही कारणावरून पंचायतीच्या विरोधात ज्या जमीन किंवा इतर स्थावर संपत्ति दावा केला गेला आहे, त्या संदर्भात कोणत्याही दिवाणी न्यायालयात प्रलंबित असलेले सर्व खटले, हस्तांतरित केले जातील आणि उपरोक्त कारणांवर दिलासा मिळविण्यासाठी नव्याने कार्यवाही, ज्या गावात जमीन किंवा इतर स्थावर मालमत्ता

स्थित आहे त्या गावात अधिकारिता असलेल्या प्रथम श्रेणीच्या सहाय्यक जिल्हाधिकारी यांच्याकडे सुरू केली जाईल, जे कलम 13-अ च्या उपकलम (5) आणि (7) मध्ये नमूद केलेल्या पद्धतीने त्याची विल्हेवाट लावतील."

या तरतुदींचे संयुक्त वाचन हे स्पष्टपणे सूचित करते की या कायद्याच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीकोनातून ग्राम पंचायतीत निहित असलेल्या जमिनीच्या ताब्यात असलेल्या अनधिकृत राहणाऱ्यांना बेदखल करण्यासाठी अधिकार आणि अधिकारिता प्रदान केलेल्या विशिष्ट अधिकारीद्वारे अनधिकृत राहणाऱ्यांना बेदखल करण्याचा हेतू होता. त्यामुळे नियम 19 बनवण्याचा अधिकार सरकारकडे नाही, हा युक्तिवाद बिनबुडाचा आहे. श्री जुनेजा यांचा पुढे युक्तिवाद असा आहे की नियम 20 मध्ये नमूद केलेल्या वैशिष्ट्यांच्या विरुद्ध, अपीलकर्त्याला त्याला बेदखल न करण्याबद्दल कारणे देण्यास सांगितले गेले होते, जे नियम 20 ज्या शब्दात मांडले गेले आहे त्याचा न्यूनीकरण आहे. जरी प्रथमदर्शनी हा युक्तिवाद आकर्षक असला तरी तथ्यांवर आम्हाला वादात कोणतेही आशय आढळत नाही. भाडेपट्टीची मुदत संपल्यानंतर अपीलकर्ते अनधिकृत कब्ज्यात आहेत हे त्याने स्वतः कबूल केल्यावर, जोपर्यंत ते त्यांच्या ताब्यात राहण्यासाठी इतर कोणताही कायदेशीर अधिकार दर्शवत नाहीत तोपर्यंत त्यांना बेदखल केले जाऊ शकते. या परिस्थितीत, अपीलात काही आशय आहे असे आम्हाला वाटत नाही.

त्यानुसार अपील फेटाळण्यात येते. खर्च नाही.

टी. एन. ए

अपील फेटाळण्यात येते

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."